

Mikhailova, E., Garrard, J. (eds.) (2021): Twin Cities across Five Continents. Interactions and Tensions on Urban Borders (Routledge, New York, p. 350)

BENCZI MELINDA

BENCZI Melinda: PhD hallgató, Soproni Egyetem, Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar; 9400 Sopron, Erzsébet u.9.; benczi.melinda@phd.uni-sopron.hu; <https://orcid.org/0000-0001-9445-932X>

Melinda BENCZI: PhD student, Alexandre Lamfalussy Faculty of Economics, University of Sopron; Erzsébet u.9., H-9400 Sopron, Hungary; benczi.melinda@phd.uni-sopron.hu; <https://orcid.org/0000-0001-9445-932X>

A magyarra fordítva „Ikervárok öt kontinensen” című, Kölcsönhatások és feszültségek a városhatárokon alcímű könyv a *Global Urban Studies* sorozat részeként jelent meg. A szerkesztőpáros a témában korábban már publikált egy kiadványt (Mikhailova, Garrard 2019) „Ikervárosok. Városi közösségek, határok és kapcsolatok az idő múlásával” címmel.

A kötet egy elsöre talán rétegtémának tűnő tárgyat helyez a középpontba, ám már a bevezető olvasása során egyértelművé válik, hogy időben és térben egyaránt univerzális témával foglalkozik, amely több millió ember életére van kihatással. A könyv témája ugyanis az ikervárosok: azok elméleti sajátosságai, kialakulásuk, típusaik, erősségeik és gyengeségeik. A színes nemzetközi esettanulmány-gyűjteményen keresztül az olvasó nem pusztán egy átfogó áttekintést kap ezekről a sajtóságos települési formákról, de számos összefüggést felfedezhet a történelem, a földrajz, a politikatudomány, a szociálpszichológia és a határtudományok területéről.

A kötet különlegessége a szerkesztők rendhagyó hozzáállásából is fakad. Az olvasó rögtön a könyv kézbevételeitől úgy érezheti, hogy az ikervárosok – és az urbánus terek általában – nem pusztán a különböző eseményeknek helyet adó díszletek, hanem olyan főszereplők, amelyeknek megfejtésre váró titkaik, izgalmas és rejtett szépségeik, valamint személyes történetük, emlékezetük van. Erre az érzésre erősít rá a könyv elején elhelyezett köszönetnyilvánítás is, amelyben a szerkesztők a konvencióktól eltérve, nem pusztán mentoraiknak, pályatársaiknak és családjuknak köszönik meg a támogatást, hanem azoknak a városi tereknek is, amelyek biztonságot nyújtottak nekik, és kreatív játszótereik, valamint az írás során ihlető forrásaik voltak (például a „középkori templomokkal tűzdelt” Pszkov, vagy a „téglafalazatú, égbe törő és mélyen muzikális” Manchester).

A kötet legelejétől egyértelmű, hogy a szerkesztők a téma elkötelezett kutatói. Dr. Ekaterina Mikhailova a Genfi Egyetem Földrajzi és Környezettudományi Tanszékének posztdoktori kutatója, érdeklődésének középpontjában az urbanisztika, a határtudomány és a russisztika áll. A kötet másik szerkesztője Dr. John

Garrard, emeritus professzor, 2011-ig a Salford Egyetem politika- és kortárs történelem tanszékvezető oktatója volt. Bár elsősorban történész, oktatási és kutatási érdeklődési köre a politológiával határos. A szerkesztőpáros saját írásain túl a kötet összesen 29, a témában jártas és elismert szerző¹ munkáját foglalja magába.

A „Global Urban Studies” sorozat a városi területek térbeli, politikai, kulturális és gazdasági folyamataival és kérdéseivel, az azokat befolyásoló és egyesítő globális folyamatokkal foglalkozik. A könyvsorozat szervezőelve a városon belüli és a városi régiók közötti jelenségek szélesebb hazai és nemzetközi kontextusban való értelmezése és összehasonlítása. A sorozat könyvei olyan témákat dolgoznak fel, amelyek világszerte közősek a városi területeken, ugyanakkor bemutatják a feltételek, megközelítések és megoldások hasonlóságait és különbségeit is.

Ez az interdiszciplináris és nemzetközi összehasonlító módszertan meghatározza a *Twin Cities across Five Continents* című könyvet is. A kötet három fő részre tagolódik: I. Nemzeti ikervárosok, II. Nemzetközi ikervárosok és III. Ikervárosok a művészetekben. Az első rész öt fejezetből áll, amely jelentős földrajzi változatosságot (három kontinens: Eurázsia, Észak-Amerika és Ausztrália) és időtávot (700 év) fed le. Az elemzések továbbá az ikervárosok evolúciós stádiumának szempontjából is változatosságot mutatnak; az embrionálistól – ahol gazdaságilag már kiegészíti egymást a két város, de még nem teljesen tekinthetőek ikervárosoknak – egészen a teljesen kialakult ikervárosokig számos típust megismerhet az olvasó, ideértve a tervezett és az összeolvadt ikervárosokat is, országhatároktól függetlenül.

Terjedelmét tekintve a második rész adja a kötet gerincét, amely a könnyebb áttekinthetőség érdekében öt földrajzi alszakaszra oszlik (Európa, Közel-Kelet és Afrika, Ázsia, Dél-Amerika és Észak-Amerika, valamint a Karib-térség), egyenként három-négy fejezetet foglalva magába. Ennek a résznek két fő állítása van. Egyfelől a határon átnyúló ikerkapcsolatok pozitívabbak és gyümölcsözőbbek lehetnek, mint az országon belüli ikervárosok kapcsolatai, különösen akkor, ha a nemzetállamok felruházzák a határon átnyúló ikervárosokat paradiplomáciai szerepekkel (azaz a hagyományosan állami feladatnak tekintett nemzetközi kapcsolatok és diplomácia szervezésének egyes funkcióit átadják a területi szempontból alacsonyabb fokon álló ikervárosoknak), valamint akkor, ha a két ország lakosai a saját érdekeiket követve szabadon mozoghatnak a két város közt.

Másfelől ez a rész azt is kiemeli, hogy a határon átnyúló ikervárosok gyakran válhatnak fő feszültségpontokká az egyébként máshonnan eredeztethető konfliktusok miatt. Ilyen szempontból a kilencedik fejezet különösen érdekes, mivel Brod (Szerbia) és Slavonski Brod (Horvátország) esetét úgy elemzi, hogy figyelembe veszi Jugoszlávia megalakulását és szétesését. A kínai Dandong és az észak-koreai Sinuiju konfliktusos kapcsolatának elemzése is számos jelentős megállapítást tartalmaz, amelyek közül talán a legfontosabb, hogy az a fejlődési pálya, amelyet a két ország azóta járt be, hogy a Ming-dinasztia egykor minden települést lerombolt a határtól számított 10 km-en belül, odáig, hogy a két város fejlő-

dése jelenleg csak egymással összhangban képzelhető el, nem evidencia, és az együttműködés meglehetősen törekeny. A határ egyik oldalán bekövetkező változások – akár a gazdaságpolitika, akár a logisztikai infrastruktúra tekintetében – azonnali változásokat idéznek elő a másik város életében is.

A kötet harmadik része egy rendhagyó és igazán multidiszciplináris megközelítésből született, amely érdekfeszítő lehet mind a szakmabeli, mind pedig a laikus olvasók számára. Ez a rész ugyanis azt mutatja be, hogy az ikervárosok miként jelennek meg a művészetekben, főként az irodalomban és a filmművészetben. A kötet számos reprezentációt emel ki, de részleteiben a kortárs brit író, China Miéville által a *The City & the City* című krimiben megalkotott, kitalált testvérvárosokra összpontosít.

Az empirikus esettanulmányokat tartalmazó fejezeteket mintegy keretbe helyezi a kötet elméleti bevezetője, valamint összefoglaló záró fejezete, amely további fontos kérdésekre világít rá, úgymint (1) további példák olyan országon belüli ikervárosokra, amelyek összeolvadásukkal szembementek az általános ikervárosi trendekkel; (2) belső és határon átnyúló ikervárosok, amelyek nem kaptak külön fejezetet, de fontos megemlíteni őket; (3) úgynevezett fészkelő városok – azok a települések, amelyek egy más városban találhatóak, nem pedig szomszédosak; (4) a határon átnyúló ikervárosok, amelyeket különösen érintettek az olyan globális események, mint a tömeges migráció vagy a COVID-19 világjárvány.

A tanulmánykötetekre jellemzően a „Twin Cities across Five Continents” című munka is változatos módszertannal dolgozik. Egyes szerzők történeti áttekintést adnak a témáról, felhasználva a legfontosabb szakirodalmi és archív forrásokat, míg mások statisztikai elemzésekkel támasztják alá érveiket. A téma színesítését szolgáló, a kötetben megjelennek különböző közvéleménykutatásokra vagy interjúk információgyűjtésre való hivatkozások is.

A módszertanhoz hasonlóan a kötet stílusa is színességében egységes. A kötet nyelve minden esetben könnyen olvasható a laikus érdeklődők számára is, mindemellett megfelelő mennyiségű tudományos hivatkozással rendelkezik ahhoz, hogy a témában részletesebben elmélyülni vágyó szakértők is értékes információkhoz juthassanak. Kiemelendő és értékelendő ugyanakkor az a személyes elköteleződésből és igazán mély hozzáértésből fakadó őszinteség és alázat is, amivel a szerzők a témát feldolgozzák, és helyenként felvállalják a határaikat is.

A kötettel kapcsolatos legsúlyosabb kritika is épp ebből az elfogultságból fakadhat: a szerzők – talán, mert számukra evidens – elmulasztják megfelelően kiemelni a téma jelentőségét és konkrétan megnevezni azokat a kutatási kérdéseket és felvetett problémákat, amelyekre a kötet válaszul szolgál.

Némiképp ezt a hiányosságot pótlandó, ajánljuk az itt bemutatott könyv elolvasását nem csak a jelenleg világszerte legalább 500 ikerváros lakóinak, de mindenkinek, akit érdekelnek azok az urbanizációs folyamatok, amelyek településeink struktúráját, fejlődési irányát és a kihívásokra adott válaszait meghatározták és meghatározzák. A történelmi áttekintés és a kortárs problémák fel-

vetése (mint a globalizáció, világjárvány, háború stb.) elgondolkodtatja az olvasót arról, hogy az ikervárosok számára pontosan milyen szerepkört tart kívánatosnak az integrációs laboratóriumoktól a paradiplomáciai szereplőkön át a gazdasági és kulturális katalizátorokig. Nem nagy logikai ugrás innen belátni, hogy az e kérdéseken való gondolkodáshoz az ikervárosok példája csupán – noha hasznos – eszköz, és a tanulmányok szerzői lényegében mindannyiunk valóságának meghatározó folyamatait tárják elénk.

Jegyzet

- 1 Anna Anisimova, Anthony Asiwaju, Aysin Dedekorkut-Howes, Clémence Léobal, Dario Musolino, Dorte Jagetic Andersen, Fabio Santos, Francisco Lara-Valencia, Ganeshwari Singh, Gianluca Simi, Hilda García-Pérez, Jenna L. Kirker, Juan-Manuel Trillo-Santamaría, Lena Poschet El Moudden, Luigi Pellegrino, Michel S. Beaulieu, Munroe Eagles, Nick Baxter-Moore, Omri Elmaleh, Paul Burton, Paul Nugent, Roberto Vila-Lage, Simrit Kahlon, Tamar Arieli, Thomas Lundén, Tony Michell, Valerià Paül, Verena La Mela, Vladimir Kolosov.

Irodalom

Mikhailova, E., Garrard, J. (eds.) (2019): *Twin Cities. Urban Communities, Borders and Relationships over Time*. Routledge, New York